

7. POVZETEK IN INTERPRETACIJA REZULTATOV MONITORINGA POSAMEZNIH VRST

Prvi člen Direktive o habitatih (Direktiva sveta 92/43/EGS) podaja tri osnova merila, na podlagi katerih se ocenjuje »ugodno« stanje ohranjenosti živalske vrste:

- če podatki o populacijski dinamiki te vrste kažejo, da se sama dolgoročno ohranja kot preživetja sposobna sestavina svojih naravnih habitatov, in
- če se naravno območje razširjenosti vrste niti ne zmanjšuje niti se v predvidljivi prihodnosti verjetno ne bo zmanjšalo, in
- če obstaja in bo verjetno še naprej obstajal dovolj velik habitat za dolgoročno ohranitev njenih populacij.

Za vsako vrsto iz te projektne naloge je na prihodnjih straneh pripravljen povzetek, ki vključuje naslednje podatke:

- tip monitoringa,
- uporabljene metode monitoringa,
- mesta monitoringa,
- stanje ohranjenosti vrste glede na tri osnovna merila iz prvega člena Direktive o habitatih: populacijski trend, območje razširjenosti in ohranjenost habitata. Pri stanju ohranjenosti habitata so uporabljene naslednje kategorije: *verjeten porast*, *verjetno stabilno*, *negotov trend*, *premalo podatkov za oceno trendov in verjeten upad*.

Ugodno stanje ohranjenosti vrste je po našem mnenju, če so vsa tri merila ocenjena kot pozitivna ali stabilna oz. je po strokovni oceni splošno stanje še vedno ugodno, ne glede na spremenljiv trend ali premalo število podatkov za oceno posameznih meril.

Neugodno stanje ohranjenosti vrste je po našem mnenju, če se vsaj pri enem od meril pojavi negativna ocena, ne glede na to, da sta lahko ostali merili pozitivni.

7.1 Hromi volnoritec (*Eriogaster catax*)

1. Tip monitoringa	2. Metoda monitoringa
Monitoring sklenjene razširjenosti	Spremljanje larvalnih gnezd, iskanje odraslih gosenic, stanje habitata
Monitoring robnih in izoliranih populacij	Spremljanje larvalnih gnezd, iskanje odraslih gosenic, stanje habitata

3. Mesta monitoringa

Delni seznam predlaganih mest monitoringa je predstavljen v poglavju 2.1.

4. Stanje ohranjenosti vrste

Skupna ocena stanja:	Ocena osnovnih meril:	
neznano	a) Populacijski trendi	Premalo podatkov
	b) Območje razširjenosti	Premalo podatkov
	c) Ohranjenost habitata	Verjetno stabilna

Izhodiščno stanje oz. populacijski trendi

Glede na pomanjkljivo poznavanje razširjenosti vrste zaradi slabše ali nikakršne raziskanosti obsežnejših območij, kjer je vrsta glede na znano razširjenost potencialnega habitata in historične podatke tudi potencialno prisotna, izhodiščne ocene številčnosti populacije in ocene populacijskih trendov ni mogoče podati.

Območje razširjenosti

Iz dosedanjega poznavanja razširjenosti izhaja, da je vrsta v jugozahodnem predelu države (Kras in Kraški rob) razširjena sklenjeno, drugje pa verjetno kot izolirane populacije. Na podlagi historičnih pa tudi najnovejših podatkov tako o razširjenosti vrste kot njenega potencialnega habitata sklepamo, da je vrsta zelo verjetno razširjena širše, zato ocenjujemo poznavanje njene razširjenosti kot pomanjkljivo, zato je treba njeno razširjenost dodatno raziskati.

Ohranjenost habitata

Dokler ne razpolagamo z zadovoljivim poznavanjem razširjenosti vrste in njenega habitata ohranjenosti habitata ne moremo oceniti, na podlagi vedenja o obsegu in razširjenosti potencialnega habitata pa domnevamo, da je dobro ohranjen.

5. Dodatne opombe

Pred vzpostavitvijo celovitega monitoringa vrste je treba dopolniti vedenje o razširjenosti vrste z načrtno terensko raziskavo območij s potencialnim habitatom vrste (Slovenska Istra, Notranjska, osrednja Slovenija, Bela in Suha krajina ter Gorenjska).

7.2 Veliki frfotavček (*Leptidea morsei*)

1. Tip monitoringa	2. Metoda monitoringa
Monitoring sklenjene razširjenosti	število osebkov, delež poseljenih ploskev, delež primerne habitata
Monitoring robnih in izoliranih populacij	pojavljanje odraslih osebkov, stanje habitata

3. Mesta monitoringa

Seznam predlaganih mest monitoringa za velikega frfotavčka je predstavljen v poglavju 2.2.

4. Stanje ohranjenosti vrste

Skupna ocena stanja:	Ocena osnovnih meril:	
neznano	a) Populacijski trendi	Premalo podatkov
	b) Območje razširjenosti	Premalo podatkov
	c) Ohranjenost habitata	Premalo podatkov

Izhodiščno stanje oz. populacijski trendi

Zaradi nizkih gostot pojavljanja odraslih osebkov in težavnosti odkrivanja in prepoznavanja larvalnih stadijev populacijski monitoring pri tej vrsti ni mogoč. Relativne abundance bo mogoče dobiti za območje sklenjene razširjenosti ob prvi ponovitvi monitoringa.

Območje razširjenosti

Areal vrste smo v večjem delu ugotovili šele v zadnjem desetletju, zato izrazitega upada ne moremo zaznati. Edina izjema so podatki za severno Štajersko, kjer vrste in primerne habitata nismo uspeli potrditi. Je pa res, da za najdbe v zadnjih desetletjih ni dokaznega materiala, ki bi potrdil, da je bila vrsta tam dejansko prisotna.

Ohranjenost habitata

Za oceno nimamo zadostnih podatkov, saj se je monitoring izvajal samo enkrat. Vsekakor je vsaj na območju sklenjene razširjenosti potencialno ustreznih rastišč hranilne rastline gosenic veliko.

7.3 Veliki mravljiščar (*Phengaris arion*)

1. Tip monitoringa	2. Metoda monitoringa
Monitoring sklenjene razširjenosti	število osebkov, delež poseljenih ploskev, delež primerne habitata
Monitoring robnih in izoliranih populacij	pojavljanje odraslih osebkov, stanje habitata

3. Mesta monitoringa

Seznam predlaganih mest monitoringa je predstavljen v poglavju 2.3.

4. Stanje ohranjenosti vrste

Skupna ocena stanja:	Ocena osnovnih meril:	
neugodno	a) Populacijski trendi	Premalo podatkov
	b) Območje razširjenosti	Verjeten upad
	c) Ohranjenost habitata	Verjeten upad

Izhodiščno stanje oz. populacijski trendi

Zaradi nizkih gostot pojavljanja odraslih osebkov populacijski monitoring pri tej vrsti ni mogoč. Relativne abundance bo mogoče dobiti za posamezna območja sklenjene razširjenosti ob prvi ponovitvi monitoringa.

Območje razširjenosti

Gledano v celoti je bila vrsta najdena na večini območij, kjer se je izvajal monitoring, vendar je vsaj v primeru Pohorja razvidno, da je vrsta nazadovala. Natančneje bomo trende poselitve lahko določili ob prvi ponovitvi monitoringa.

Ohranjenost habitata

Habitat vrste je v Sloveniji dokaj splošno razširjen, vendar izrazito fragmentiran. Glede pretekle raziskave je vsekakor viden trend izgube ustreznega habitata bodisi zaradi košnje v napačnem terminu ali pa tudi zaraščanja.

7.4. Rdeči apolon (*Parnassius apollo*)

1. Tip monitoringa	2. Metoda monitoringa
Populacijski monitoring	transektni monitoring
Monitoring sklenjene razširjenosti	število osebkov, delež poseljenih ploskev, delež primernehabitata
Monitoring robnih in izoliranih populacij	pojavljanje odraslih osebkov, stanje habitata

3. Mesta monitoringa

Seznam predlaganih mest monitoringa je predstavljen v poglavju 2.4.

4. Stanje ohranjenosti vrste

Skupna ocena stanja:	Ocena osnovnih meril:	
neugodno	a) Populacijski trendi	Verjeten upad
	b) Območje razširjenosti	Verjeten upad
	c) Ohranjenost habitata	Verjeten upad

Izhodiščno stanje oz. populacijski trendi

Rdeči apolon je v Sloveniji v drastičnem upadu. Tako je bilo na transektu na južnem pobočju Polovnika v letu 2010 skupno opaženih le devet osebkov rdečega apolona, pred 12 leti pa na polovico krajšem odseku več kot 100 odraslih osebkov (Verovnik, lastna opažanja).

Območje razširjenosti

Zgodovinsko gledano je vrsta poseljevala bistveno večje območje kot sedaj (Karavanke, Kamniško Savijske Alpe, Škofjeloško hribovje, Posavje). Tudi v zadnjem desetletju pa je izginila na Golteh in v severnih Julijskih Alpah, kjer sta bili še zadnji izolirani populaciji izven Soške doline in območja Trnovskega gozda.

Ohranjenost habitata

Ključna pri tem nazadovanju vrste je izguba habitata, ki je v večini primerov povezana z zaraščanjem.

7.5 Gozdni postavnež (*Euphydryas maturna*)

1. Tip monitoringa	2. Metoda monitoringa
Populacijski monitoring	transektni monitoring
Monitoring sklenjene razširjenosti	število osebkov, delež poseljenih ploskev, delež primernehabitata
Monitoring robnih in izoliranih populacij	pojavljanje odraslih osebkov, stanje habitata

3. Mesta monitoringa

Predlagana območja monitoringa so predstavljena v poglavju 3.1.

4. Stanje ohranjenosti vrste

Skupna ocena stanja:	Ocena osnovnih meril:	
neugodno	a) Populacijski trendi	Verjeten upad
	b) Območje razširjenosti	Verjeten upad
	c) Ohranjenost habitata	Verjetno stabilno

Izhodiščno stanje oz. populacijski trendi

Relativne abundance so na dveh območjih (Polhograjsko hribovje, JZ Pohorje) približno enake, na Z Kozjaku pa vrsta sploh ni bila opažena. Število zasedenih ustreznih habitatov se sicer v vseh območjih sklenjene razširjenosti povečuje, vendar je bistveno manjše kot med raziskavami v 2004.

Območje razširjenosti

Glede na raziskave v letu 2004 se je areal vrste bistveno zmanjšal. Vrsto nismo ponovno našli na Gorenjskem, Trnovskem gozdu in v Slovenskih Goricah.

Ohranjenost habitata

Habitati so na vseh pregledanih območjih, tudi v tistih, kjer vrste nismo zasledili, v ustreznem stanju vsaj v smislu prisotnosti larvalnih hranilnih rastlin. Težava je ponekod vse večja osenčenost habitata kot posledica zaraščanja in s tem povezano pomanjkanje nektarskih rastlin za odrasle osebe.

7.6 Močvirski cekinček (*Lycaena dispar*)

1. Tip monitoringa	2. Metoda monitoringa
Monitoring sklenjene razširjenosti	število osebkov, delež poseljenih ploskev, delež primerne habitata
Monitoring robnih in izoliranih populacij	pojavljanje odraslih osebkov, stanje habitata

3. Mesta monitoringa

Seznam predlaganih mest monitoringa je predstavljen v poglavju 3.2.

4. Stanje ohranjenosti vrste

Skupna ocena stanja:	Ocena osnovnih meril:	
neznano	a) Populacijski trendi	Premalo podatkov
	b) Območje razširjenosti	Verjetno stabilno
	c) Ohranjenost habitata	Verjetno stabilno

Izhodiščno stanje oz. populacijski trendi

Zaradi velike mobilnosti odraslih osebkov in večinoma nizkih gostot pojavljanja, ki so povezane s teritorialnostjo samcev, sta tako transektna metoda kot tudi metoda lova in ponovnega ulova (mark release recapture – MRR) neprimerna. Relativne abundance bo mogoče dobiti za posamezna območja sklenjene razširjenosti ob prvi ponovitvi monitoringa.

Območje razširjenosti

Vrsta v zadnjem desetletju v Slovenji širi svoj areal in je bila najdena na nekaterih novih območjih. Je tudi dokaj splošno razširjena, zato lahko sklepamo, da je stanje kljub lokalnemu izumiranju populacij še vedno stabilno.

Ohranjenost habitata

Vrsta lahko preživi tudi v zelo degradirani kulturni krajini, kot so intenzivni pašniki in gojeni travniki, če so le ohranjene robne strukture – npr. mejice, nekošeni robovi parcel. Tako lahko gledano v celoti trdimo, da so habitati v ustreznem stanju čeprav je bila lokalno opažena degradaciji habitatov (predvsem v Dravinjski dolini in Halozah).

7.7 Barjanski okarček (*Coenonympha oedippus*)

1. Tip monitoringa	2. Metoda monitoringa
Populacijski monitoring	MRR (metoda lova in ponovnega ulova)
Monitoring sklenjene razširjenosti	število osebkov, stanje habitata
Monitoring robnih in izoliranih populacij	Število osebkov, stanje habitata

3. Mesta monitoringa

Območja monitoringa so opredeljena v Verovnik in sod. (2009).

4. Stanje ohranjenosti vrste

Skupna ocena stanja:	Ocena osnovnih meril:	
neznano	a) Populacijski trendi	Premalo podatkov
	b) Območje razširjenosti	Premalo podatkov
	c) Ohranjenost habitata	Verjeten upad

Izhodiščno stanje oz. populacijski trendi

Izhodiščno stanje populacij je predstavljeno v poročilu Verovnik in sod. (2009). V letu 2011 je bil opravljen le pregled ohranjenosti habitata na ploskvah kjer poteka MRR. Vrsta je bila povsod prisotna, vendar bo za ugotavljanje velikosti populacij potreben ponovni MRR v okviru prihodnjega monitoringa.

Območje razširjenosti

V okviru tega projekta se monitoring na sklenjenih območjih razširjenosti in monitoring izoliranih populacij ni izvajal, zato o trendih zasedenosti območja razširjenosti ne moremo sklepati.

Ohranjenost habitata

Habitati na območju MRR so v fazi degradacije zaradi zaraščanja, druga območja pa niso bila pregledana.

5. Dodatne opombe

Potrebno bi bilo aktivno odstranjevanje vegetacije na mestih pojavljanja barjanskega okarčka, ki se zaraščajo.

7.8 Strašničin mravljiščar (*Phengaris teleius*)

1. Tip monitoringa	2. Metoda monitoringa
Populacijski monitoring	MRR (metoda lova in ponovnega ulova)
Monitoring sklenjene razširjenosti	število osebkov, delež poseljenih ploskev, stanje habitata
Monitoring robnih in izoliranih populacij	Število osebkov, stanje habitata

3. Mesta monitoringa

Seznam predlaganih mest monitoringa je predstavljen v poglavju 5.1.

4. Stanje ohranjenosti vrste

Skupna ocena stanja:	Ocena osnovnih meril:	
neugodno	a) Populacijski trendi	Negotov trend
	b) Območje razširjenosti	Verjeten upad
	c) Ohranjenost habitata	Verjeten upad

Izhodiščno stanje oz. populacijski trendi

Z MRR metodo smo ocenili izhodiščno stanje populacij na območju Motvarjevcev (Goričko), Volček (Celje) in pri Ilirski Bistrici v letu 2008 (Verovnik in sod., 2009). V letu 2011 smo ponovno ocenili velikosti populacij v Motvarjevcih in Volčkah. V Motvarjevcih smo zaznali za 11,5% nižjo oceno velikosti populacije v primerjavi z letom 2008. Oceni velikosti sta v okviru znanih nihanj populacij med leti za to vrsto. Če pa za izhodiščno stanje vzamemo prvo markiranje v Motvarjevcih iz leta 2004 (Malačič, 2005) je populacijski trend izrazito negativen. Na območju Volček je bila v letu 2011 ocenjena velikost populacije veliko višja (51%) v primerjavi z letom 2008.

Območje razširjenosti

Pri strašničinem mravljiščarju smo zabeležili upad območja razširjenosti v Sloveniji, saj je vrsta skoraj popolnoma izginila iz Haloz in Dravinjske doline. Na območju sklenjene razširjenosti na Ljubljanskem barju v letu 2011 tekom ciljnih terenskih raziskav nismo našli niti enega osebkov.

Ohranjenost habitata

Tako za območje Slovenskih goric kot Goriškega smo v zadnjih letih beležimo izrazito degradacijo primerne habitata za strašničinega mravljiščarja. Enako velja tudi za vsa območja izoliranih populacij,

medtem ko za območja sklenjene razširjenosti ob Nanoščici in na Ljubljanskem barju nimamo dovolj podakov za primerjavo.

5. Dodatne opombe

Za ohranjanje vrste v Sloveniji je nujno pričeti z izvajanjem rabe na območjih, kjer je vrsta prisotna, ki bo omogočala njeno ugodno stanje. Prvi korak bi bil lahko že režim košnje prilagojen mravljiščarjem. Monitoring na območju sklenjene razširjenosti na Ljubljanskem barju je treba v letu 2012 ponoviti.

7.9 Temni mravljiščar (*Phengaris nausithous*)

1. Tip monitoringa	2. Metoda monitoringa
Populacijski monitoring	MRR (metoda lova in ponovnega ulova)
Monitoring sklenjene razširjenosti	število osebkov, delež poseljenih ploskev, stanje habitata
Monitoring robnih in izoliranih populacij	Število osebkov, stanje habitata

3. Mesta monitoringa

Seznam predlaganih mest monitoringa je predstavljen v poglavju 5.2.

4. Stanje ohranjenosti vrste

Skupna ocena stanja:	Ocena osnovnih meril:	
neugodno	a) Populacijski trendi	Verjeten upad
	b) Območje razširjenosti	Verjeten upad
	c) Ohranjenost habitata	Verjeten upad

Izhodiščno stanje oz. populacijski trendi

Z MRR metodo smo ocenili izhodiščno stanje populacij na območju Motvarjevcev (Goričko) in Volčkah pri Celju (Verovnik in sod., 2009). V letu 2011 smo ponovno ocenili velikosti populacij v Motvarjevcih in Volčkah. V Motvarjevcih smo zaznali za 17% višjo oceno velikosti populacije v primerjavi z letom 2008. Na območju Volček smo v letu 2011 zaznali izrazit upad populacije (za 73%) v primerjavi z letom 2008.

Območje razširjenosti

Pri temnem mravljiščarju smo zabeležili drastičen upad območja razširjenosti v Sloveniji, saj je vrsta skoraj popolnoma izginila iz Haloz in Dravinjske doline, ni pa je več tudi na Koroškem, kjer je bila v letu 2008 še potrjena.

Ohranjenost habitata

Tako za območje Slovenskih goric kot Goriškega, ter zadnjih preostalih izoliranih populacij v zadnjih letih beležimo izrazito degradacijo primerne habitata za temnega mravljiščarja.

5. Dodatne opombe

Za ohranjanje vrste v Sloveniji je nujno pričeti z izvajanjem rabe na območjih, kjer je vrsta prisotna, ki bo omogočala njeno ugodno stanje. Prvi korak bi bil lahko že režim košnje prilagojen mravljiščarjem. Monitoring z metodo MRR na območju Volčke je treba v letu 2012 ponoviti.